[א]לא קשיא הא דאמר הא קרבן והא דאמר הקרבן מאי טעמא חיי קרבן קאמר קתני לקרבן לא אוכל לך רבי מאיר אוסר [ב]והא לית ליה לרבי מאיר מכלל לאו אתה שומע הן אמר רבי אבא נעשה כאומר לקרבן יהא לפיכך לא אוכל לך: **מתני'** [ג]האומר לחבירו קונם פי מדבר עמך ידי עושה עמך רגלי מהלכת עמך אסור: **גמ'** ורמינהו חומר [ד]בשבועות מבנדרי' ובנדרים מבשבועו' חומר בנדרים [ה]שהנדרים חלין על המצוה כברשות [ו]מה שאין כן בשבועות וחומר בשבועות [ז]שהשבועות חלות על דבר שיש בו ממש ושאין בו ממש [ח]מה שאין כן בנדרים אמר רב יהודה [ט]באומר יאסר פי לדיבורי ידי למעשיהם רגלי להילוכן דיקא נמי דקתני פי מדבר עמך ולא קתני שאני מדבר עמך:

הדרן עלך כל כינויי

ואלו מותרין [י]חולין שאוכל לך [כ]כבשר חזיר כעבודת כוכבים כעורות לבובין כנבילות (א) וטריפות כשקצים ורמשים [ל]כחלת אהרן וכתרומתו מותר [מ]האומר לאשתו הרי את עלי כאימא פותחין לו פתח ממקום אחר שלא יקל ראשו לכך: **גמ'** טעמא דאמר חולין שאוכל לך הא אמר לחולין שאוכל לך משמע לא לחולין ליהוי אלא קרבן מני מתניתין אי רבי מאיר [נ]הא לית ליה מכלל לאו

רש"י

לא קשיא. מתניתין דאסר דאמר הקרבן דהיינו כקרבן שאוכל לך (ב) רבי מאיר היא דלא שאני ליה בין אמר הקרבן לכקרבן וברייתא דאמר הא קרבן דמשמע חיי: **לא קרבן לא אוכל לך.** אבל שאוכל לך הוי קרבן להכי אוסר רבי מאיר. ואית דאמרי הכי משמע לקרבן בשביל קרבן לא אוכל לך שאם אוכל לך יהא אסור עלי כקרבן: ומקשינן **והא לית ליה לרבי מאיר וכו':** **מתני' קונם פי מדבר עמך.** מה שאני מדבר עמך אסור עלי כקרבן או שאמר קונם ידי עושה עמך או קונם רגלי מהלכת עמך אסור לדבר עמו ולהלך עמו ולעשות עמו מלאכה: **גמ' חלין על המצוה כברשות.** שאם אמר קונם שאני עושה סוכה או קונם שאני מניח תפילין חל עליו הנדר ואם עשה קם ליה בבל יחל: **מה שאין כן בשבועה.** שאין נשבעין לבטל את המצות דמושבע ועומד מהר סיני הוא לקיימן ולהכי לא חלה שבועה עליה דאין שבועה חלה על שבועה: **מה שאין כן בנדרים.** דאין חלין על דבר שאין בו ממש כגון דיבור שאין בו ממש ואמאי קתני אסור: **באומר יאסר פי לדיבורי.** כלומר פי יאסר לאותו דיבור שאני מדבר עמך והפה שנאסר יש בו ממש ולאי וידים למעשה ידיהם שאני עושה עמך ורגלי להילוך שלא אהלך עמך: **דיקא נמי.** מתני' (ג) דאסר דפי קאמר דקתני קונם פי מדבר עמך ולא קתני שאני מדבר עמך שמע מינה דיאסר פי קאמר והיינו דבר שיש בו ממש:

הדרן עלך כל כנויי

ואלו מותרין. דלא חשיבי נדר: **האומר חולין שאני אוכל לך** או **כבשר חזיר שאוכל לך** או **כעבודת כוכבים כו': כחלת אהרן וכתרומתו מותר.** לאכול עמו. דכל הני לאו דבר הנדור הן אלא דבר האסור דממילא מיתסרי בלא נדר ואין נודרים בדבר האסור: **גמ' אי רבי מאיר והא לית ליה מכלל לאו אתה שומע הן.** והיכא דאמר לחולין לא אמרינן דמשמע אלא לקרבן דהיינו הן מכלל לאו:

אלא

ר"ן

לא קשיא הא דאמר הא קרבן הא דאמר הקרבן. כלומר דכי אמר הקרבן האי להוי קרבן קאמר: **מתני' האומר לחבירו קונם פי מדבר עמך וכו'.** בגמרא מפרש לה: **גמ' שהנדרים חלים על דבר מצוה.** בפ"ב (לקמן דף טז:) מוכחינן לה מקרא: **שהשבועות חלות על דבר שאין בו ממש.** משום דמיתסר גברא הוא שלא יעשה כן ולאו אית ביה ממש: **מה שאין כן בנדרים.** דמתסר חפצא הוא הילכך אי לית ביה ממשא לא אסר מידי: **באומר יאסר פי לדבורי.** כלומר נעשה כאומר דהא אמר קונם פי מדבר משמע דקונם קאי אדבור ומשמע נמי דקאי אפה הילכך כיון דסתם נדרים להחמיר אמרי' דאפה קאי ופיו דבר שיש בו ממש הוא (ט)ודכותה בהש"ס דאמרינן באומר ופירושן נעשה כאומר. ובדין הוא דהוה מצי לשנויי ליה דאפילו אי קאי קונם אדבור אפ"ה אסור מדרבנן שהנדרים חלין מדרבנן אפילו על דבר שאין בו ממש כדאיתא לקמן בריש פ"ב(ו) אלא קושטא דמילתא מתרץ ליה דאפילו מדאורייתא נמי אסור:

הדרן עלך כל בנויי

ואלו מותרין. איידי דתנא בפרק קמא נדרים האסורין פתח הכא באלו מותרין: **חולין שאוכל לך.** בגמרא מפרש למאי איצטריך: **כבשר חזיר כעבודת כוכבים וכו'.** כל מיני איסורין קתני אסורין באכילה כבשר חזיר ואסורין בהנאה כעבודת כוכבים ואסורין בהנאה שאין להם בטלה כעורות לבובין שהיו תקרובת לעבודת כוכבים שהיו נוקבין העור כנגד הלב והיו מוציאין אותו כשהוא חי וחמירי מעבודת כוכבים דנהי דעבודת כוכבים אית לה בטלה תקרובת עבודת כוכבים אין לה בטלה ותנא נמי שאסורין באכילה בלבד ויש בהן טומאה כנבילות וטומאתן חמורה כבעדשה כשקצים ורמשים: **כחלת אהרן וכתרומתו.** שאע"פ שחל איסור על ידי קריאת שם לא מקרו דבר הנדור וכמו שכתבתי למעלה(ו) [שאע"פ](י) שהוא אסור לזה ומותר לזה לא מחמת נדרו הוא שהרי כשהפרישן לא פירש אלא ואי מאי דאסירי לזרים מחמת איסורא הוא דרמא רחמנא עלייהו. וטעמא דכולהו הני דאין מתפיסין כהן משום דבעינן שיתפיס בדבר הנדור ולא בדבר האסור כדאיתא בגמרא [דף יד.]: **הרי זה מותר.** ואפילו עם הארץ שנדר בהם אין צריך פתח אלא מותר מאליו. ולהכי אע"ג דפתח ותנא ואלו מותרין הדר ותנא הרי זה מותר משום דקא בעי למיתנא האומר לאשתו הרי את עלי כאימא דצריך פתח בעם הארץ וכדאיתא בגמרא [שם] ואי לא הדר ותנא הרי זה מותר לא ידענא ואלו מותרין דרישא כלומר שהן מותרין בלא פתח אהי מינייהו קאי אי אכולהו אי אתרתי מינייהו: **האומר לאשתו וכו'.** הא דנקיט הרי את עלי כאימא ה"ה נמי במתפיס בשאר איסורי הנאה כעבודת כוכבים וערלה וכלאי הכרם ובברייתא נמי תניא בגמרא [שם] הרי את עלי כבשר אימא כבשר אחותי כערלה ככלאי הכרם אלא האי דנקט כאימא חדא דאית ביה תרתי אשמעינן חדא דאף על גב דמתפיס בדבר האסור בעם הארץ מדרבנן צריך פתח ואשמעינן תו דצריך שיהא ממקום אחר אבל אין פותחין לו בכבוד אמו כלומר אילו היית יודע שלא יהא כבוד לאמך בכך לא היית נודר דלא תימא נהי דאין פותחין לו לאדם בכבוד אביו ואמו ה"מ בנדרים דאורייתא אבל האי דליתיה אלא מדרבנן פותחים קא משמע לן דלא. הרשב"א ז"ל. ודוקא במדיר אשתו ומתפים בדבר האסור צריך פתח מפני שדרכו לאסור את אשתו מתוך הקפדה ואי שרית ליה בלא פתח כי מתפים בדבר האסור אתי למישרי נמי אפילו מתפיס בדבר הנדור אבל שאר נדרים מתוך שאין מצויין כל כך לא גזרו בהן ואין צריכין שאלה והיינו דנדרים דרישא דמתניתין מותרין לגמרי כדאיתא בגמרא [שם]: **גמ' טעמא דאמר חולין שאוכל לך וכו'.** דודאי כי תנא חולין לאו לגופיה איצטריך דהא פשיטא דמותר אלא משום דיוקא תנא ליה לאשמועינן הא לחולין אסור: **מני מתניתין אי רבי מאיר וכו'**

אלא

תוספות

הא דאמר הא קרבן. בשתי תיבות לא אמרינן בחיי קרבן קאמר והכי משמע הא הנה בקרבן אני נשבע הא דאמר הקרבן כלומר מתניתין דאסרה מיירי דאמר הקרבן בתיבה אחת לפיכך אסור דלא שייך לומר שהוא לשון שבועה כיון דאמר ליה בתיבה אחת ומתניתין נמי דייקינן דמיירי בתיבה אחת דומיא דקרבן אע"ג דבהעמדה הוה הוי לשון שבועה אף כי בתיבה אחת שאני הכא כיון דבלשון נדר קא"ל דקאמר הקרבן שאוכל לך הילכך אין לפרשו בלשון שבועה היכא דקא"ל בתיבה אחת: **קתני לקרבן לא אוכל לך רבי מאיר אוסר והא לית ליה לר"מ מכלל וכו'.** הפשא דטעמא דאסור משום מכלל וכו' משמע לא קרבן מה שלא אוכל הא מה שאוכל לך יהא קרבן ומשני כאמר לקרבן יהא לפיכך לא אוכל לך כלומר הכי מפרש ליה ופר"ת דמיירי דאמר לקרבן בפתח בין לפי דברי המקשה בין לפי דברי המתרץ אלא שהמקשה היה סבור דפי' לקרבן בפתח כמו לא ודחי דמתפרשי' ליה לקרבן יהא ור"י מפרש דלפי שיטת מיירי דאמר לקרבן בחטף מיהו לפר"ת ניחא טפי דע"כ למאי דס"ד מעיקרא הוי לקרבן בפתח מדהוה טעי המקשה לומר טעמא דאיסורא משום מכלל ומסתמא ה"ה לדברי המתרץ א"נ גם לפר"י יש ליישב דהוה הם מלוקין המקשה והמתרץ דודאי המקשה היה סבור דגרס לקרבן בפתח לפיכך היה טועה לומר דטעמא משום מכלל לאו כו' ודחי דרבי מאיר מיירי דאמר לקרבן בחטף ול"ת לפר"ת דאמר לשיטתו דאמר לקרבן בפתח לרבנן דלית להו האי סברא דלקרבן יהא לפיכך וכו' מ"מ מיתסר מטעם מכלל לאו וכו' לרבנן דלית להו מכלל וכו' וא"כ אמאי קתני רבי מאיר אוסר הא לרבנן נמי מיתסר בשלמא לפר"י דגרס לקרבן בחטף וליכא למימר מכלל לאו וכו' לכך ליכא למיסר כ"א מטעם לקרבן יהא לפיכך מותר לרבנן דלית להו סברא דלקרבן יהא אבל לפר"ת קשה כדפרישית וי"ל דלה"נ דאסור גם לרבנן ולרבותא נקט ר"מ אוסר דלא"נ דרבי מאיר לית ליה מכלל וכו' מ"מ אוסר מטעם דלקרבן יהא וכו': **באומר יאסר פי לדיבורי.** תימה אמאי לא משני לה דאף כי אין בו ממש ואין נדרים חלים מדאורייתא מ"מ מיתסר מדרבנן כדמסיק רבינא לקמן פ"ב ואיסור דמתניתין מדרבנן קאמר וי"ל דמתרץ ליה האמת דמתניתין מוכחא דמיירי נהכי שאמר יאסר פי לדיבורי כדמסיק דיקא נמי דקתני כו': **ידי לעושיהם.** וא"ת תיפוק ליה דמעשה ידים גופיה יש בו ממש כדמוכח בכתובות (דף נט.) דאם אמר קונם מעשה ידי דחייל לר"מ דאמר אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם וי"ל דהה"נ ואגב אורך נקט הך שינויא אכולהו ועוד דאיכא מעשה ידים כהן ממש כגון שלא אמן לפני בקרו תנן:

הדרן עלך כל כנויי נדרים

ואלו מותרין. הרי עלי: **גמ' טעמא דאמר חולין שאוכל לך וכו'.** דס"ד דדיוקא איצטריך למידק מיניה לחולין כיון דלגופיה לא איצטריך:

עין משפט נר מצוה

סז א מיי' פ"א מהל' נדרים הל' יט ועיין בכ"מ:

סח ב מיי' פ"ג מהל' נדרים הל' יא סמג לאוין רמב טוש"ע יו"ד סי' ריג סעי' א:

סט ג מיי' שם הל' [א ו-ב] וסמג שם טוש"ע יו"ד סי' רטו סעי' א:

ע ד מיי' שם הל' [א] ו ופ"ה מהל' שבועות הל' טו סמג שם טוש"ע יו"ד סי' רלט סעי' ד:

עא ה מיי' פ"א מהל' שבועות הל' ב ופ"ה הל' כ ופ"ג מהל' נדרים הל"א טוש"ע שם סעי' ג:

עב ו ז מיי' פ"ג מהל' נדרים הל' [ז] יא סמג שם טוש"ע יו"ד סי' ריג סעי' א:

א ח מיי' פ"א מהל' נדרים הל' ב סמג שם:

ב ט מיי' שם הלכה ח סמג שם טוש"ע שם סי' רח סעי' א:

ג י מיי' שם הל"ט:

ד כ מיי' שם הל' ל ופ"ב שם הל' יג סמג שם טוש"ע שם סי' רח סעי' א:

◆

גליון הש"ס

בהר"ן ד"ה באומר יאסר פי וכו' ודכוותה בהש"ס. ע' לקמן דף טו ע"ב בהר"ן ד"ה אמר רבא ובגיטין דף עג ע"ב תד"ה אמר רבה וביבמות דף כב ע"ב תד"ה כאומר:

◆

מוסף רש"י

שהנדרים חלין על המצוה כברשות. קונם סוכה שאני עושה, לולב שאני נוטל אסור ובנדרים (טז:) מפרש טעמא (שבועות כה.). ושאין בו ממש. תרי גווני משמע שאין בהן ממש, כגון שינה, ומשמע שאין בהן ראייה, כגון שאזריק צרור לים (שם). נדר אינו חל על השינה כגון קונם שאני ישן, דקונם לשון הקדש הוא (שם). יאסר פי לדיבורי. שאוסר את פיו על חבירו (ראב"ה בשמו).

הדרן עלך כל בנויי

שלא יקל ראשו לכך. אבל לעיל גבי שאוכל לך כבשר חזיר לא חיישינן לשמא יקל ראשו, דמה לנו אם יאסור עצמו לגמרי שלא יאכל משל חבירו (ראב"ה בשמו).

מסורת הש"ס

א) [לעיל יא. שבועות לו.], ב) לקמן טו. [שבועות כה. תוספתא פ"א], ג) לעיל יב., ד) [לעיל יא. שבועות לו.], ה) [דף טו.], ו) [דף י"ב. ד"ה כעיקרו וכד"ה כחלת], ז) [שמה רש"ס].

◆

הגהות הב"ח

(א) מתני' פ"א כטריפות כשקלים כרמשים: (ב) רש"י ד"ה לא קשיא וכו' ורבי מאיר היא וכו' חיי הס"ד ואח"כ מ"ה קתני לקרבן כו' לא קרבן: (ג) ד"ה דיקא נמי מתניתין דיאסר פי קאמר:

◆

פירוש הרא"ש

שהנדרים חלין על דבר מצוה כדבר הרשות. פירוש לעבור על דבר מצוה מה שאין כן בשבועות ולקמן בפ' שני מיפרשא שפיר: משא"כ בנדרים. שהנודר חולה האיסור בחפץ ודבר שאין בו ממש אין יכול לאסרו עליו ודיבור והילוך דבר שאין בו ממש הוא: באומר יאסר פי לדבורי כו'. ויש ממשות באיברים לאסרן עליו:

הדרן עלך כל בנויי

ואלו מותרין חולין שאוכל לך. מילתא דפשיטא היא ובגמ' מפרש אמאי קתני לה: כעורות לבובים. היו נוקבין הבהמה מחיים כנגד הלב ומוציאין הלב ומקריבין אותו לעבודת כוכבים ותקרובת עבודת כוכבים אסורה בהנאה: כחלת אהרן. שהיה ראשון לכהנים ולא הוי דבר הנדור כדפרישית לעיל בפ"ק: הרי את עלי כאימא. לאו דבר הנדור הוא ואעפ"כ החמירו חכמים עליו כנודר בתורה לעם הארץ כדמפרש בגמ' ועוד החמירו עליו לפתוח לו פתח ממקום אחר לבקש לו פתח וטעם לחרטתו שאילו היה יודע שכן הוא לא היה נודר ולא סגי בכבוד תהיה או לבך עליך וכל זה שלא יקל ראשו לכך ולא ירגיל לאסור אשתו עליו: גמ' טעמא דאמר חולין כו'. לגופיה לא איצטריך אלא לדיוקא אתא: אי רבי מאיר הא לית ליה מכלל לאו כו'. היכא דאמר לחולין בפתח ולא אמר לא חולין: ואלא ר' יהודה היינו רישא. בפירקין דלעיל דתנן לחולין שאוכל לך אסור: